

Wat dit zeggen wil voor een entstofinrichting, waar wel 50—100 kinderen op één zitting worden ingeënt, behoef ik niet nader uit te leggen.

Dit eerste artikel is m. i. immoreel, omdat het in dezen vorm een bijna onuitvoerbare verplichting oplegt of voert tot een overgroot aantal valsche verklaringen.

Arnhem, 9 Februari 1913.

C. C. VAN DER HEIDE.

DE VATBAARHEID VOOR MAZELEN BIJ ROODVONKPATIENTEN.

De mededeeling van BLOOKER in dit *Tijdschrift* van 28 December j.l. over gevallen van gelijktijdige besmetting van roodvonk en mazelen zou ik gaarne aanvullen met een waarneming, welke ik voor enkele jaren doen kon tijdens mijn assistentschap op de roodvonkafdeeling van het Wilhelmina-gasthuis.

Op een zaal waar uitsluitend roodvonkpatiënten werden verpleegd, was een kind opgenomen, dat naar men meende aan roodvonk leed, doch bij wie den volgenden dag de diagnose mazelen moest gesteld worden en dat daarop onmiddellijk van de zaal werd verwijderd.

Toch bleken tien à twaalf dagen later drie andere kinderen door mazelen te zijn aangetast, kinderen, die allen van roodvonk herstellende waren op het oogenblik, dat het eerstgenoemde mazelenkind zijn intrede deed. Naast een van hen evenwel lag een meisje, dat op datzelfde oogenblik in het floride exantheemstadium van roodvonk verkeerde. Zij bleef aanvankelijk vrij van mazelen; haar roodvonkexantheem was verdwenen, toen bij de andere drie kinderen de mazelen uitbraken, maar nog eens tien dagen later bleek nu ook zij door die ziekte te zijn aangetast. Verder deden zich geen mazelengevallen voor.

Spel van toeval is hier natuurlijk niet buitengesloten, doch mocht men in de gelegenheid zijn dezelfde waarneming nog eens te doen, dan kwam men tot de gevolgtrekking, dat niet slechts, zooals in de gevallen van BLOOKER vermoedelijk het geval was, gelijktijdige besmetting der beide ziekten mogelijk is, maar dat ook tijdens het verloop van roodvonk besmetting met mazelen kan plaats vinden, behalve gedurende het hoogte- of beter het exantheemstadium roodvonk; dan zou de vatbaarheid zijn opgeheven of althans verminderd.

Amsterdam, 4 Januari 1913.

H. A. LUBBERS.

DE TOESTAND VAN MASSAGE EN HEILGYMNASTIEK IN NEDERLAND.

Met groot genoegen las ik in n°. 6 van dit *Tijdschrift* het artikel van J. VAN BREEMEN: De toestand van Massage en Heilgymnastiek in Nederland. Op een enkel punt na ben ik het bijna volkomen met hem eens. Voor dit enkele punt, omdat het mij zeer persoonlijk treft, verzoek ik beleefd enkele regels plaatsruimte.

Op blz. 125 schrijft VAN BREEMEN: „5°. Omdat de gelegenheid tot een goede opleiding voor beroeps-heilgymnast masseur in Nederland ontbreekt”. En in een noot voegt hij daaraan toe: „Dit artikel werd geschreven vòòr de opening van de opleidingschool in de Kerkstraat te Amsterdam. Uit hetgeen later volgt over een vakschool blijkt, dat dit punt onveranderd van kracht blijft”.

Vriendelijk jegens mij, directeur der bedoelde vakschool, welke nauwelijks haar werk aangevangen heeft, is die uitlating niet, maar ik neem het den schrijver weinig kwalijk, daar ik in zijn artikel op bldz. 132 lees, welke hooge, ik zou haast zeggen welke onbescheiden eischen, hij aan een dergelijken functionaris stelt. Volmondig verklaart hij dan ook: „dat hij tot nu toe naar mijn (zijn) weten niet bestaat; hij zal gevormd moeten worden”. Het is te betreuren, dat VAN BREEMEN ons niet in een 5le conclusie aangeeft, hoe en waar zoo'n directeur dan wél gevormd moet worden en ook, hoelang wij op hem zullen moeten wachten.

Bestaat er in het binnen- of buitenland wel een voorbeeld van een middelbare school of van een vakschool op eenig gebied, wier directeur alle te onderrichten vakken theoretisch en praktisch volkomen heheerscht en zich daarvoor uitgeeft? Voor een opleidingschool voor heilgymnastiek en massage bestaat evenzeer de wenschelijkheid van arbeidsverdeeling en specialiseering als voor zoo vele andere zaken, waarvoor geldt, dat wie heel veel kan, vaak een slecht vakman is!

Een directeur van een dergelijke school behoeft geen attest te hebben, dat hij alle vakken in theorie en praktijk onderwijzen kan, maar hij moet wel zorgen voor de organisatie en vooral steunen kunnen op het personeel, d. w. z. op gelijkwaardige of hoogstaande medewerkers; hij moet een leider maar niet „aller-meester” zijn.

Geen mijner mede-oprichters, noch ik, meenen een ideaal-school in de wereld te hebben gebracht, maar de tijd van oordeelen is thans nog niet aangebroken. In Januari 1915 zullen leerlingen van onze school zich aanmelden voor het examen van het genootschap voor H. & M. Ik zal er voor zorgen, dat de heer VAN BREEMEN een uitnodiging krijgt in de examen-commissie zitting te nemen, en hoop, dat hij zich dan niet onttrekken zal.

Amsterdam, 8 Februari 1913.

CH. BLES.

RECLAME VOOR GRANULINE.

Zooeven liet een mijner lupuslijders mij zien een prachtig reclameboekje van granuline. Dit boekje was mij zelf ook reeds toegezonden, maar ik had niet verwacht, dat dit verspreid zou worden onder de lupuslijders. Het ziet er smaakvol uit, staat vol attesten, die wel indruk moeten maken op deze lijders.

Ik weet niet of het de bedoeling van de afgevers dezer attesten geweest is, dat op deze manier gebruik van hun namen wordt gemaakt. Zoo ja, dan wil ik hiermede mijn groote afkeuring uitspreken, want ik had niet verwacht, dat nog zoovele Nederlandsche geneeskundigen hun medewerking aan zulk een onnette (op zijn zachtst gesproken) manier van aanbeveling gaven. Mocht er van hun naam misbruik gemaakt zijn, dan zullen zij, naar ik hoop, dit bekend maken en zorgen, dat deze reclame een unicum moge blijven.

Heerenveen, 10 Februari 1913.

G. VAN SCHOUWEN.